

РЕЦЕНЗИЯ

За дисертационния труд на ПАНАЙОТ КРАСИМИРОВ СТЕФАНОВ за присъждане на образователната и научната степен „доктор“ по 3.5. Обществени комуникации и информационни науки – Докторска програма „Медии и комуникации“ (Масова култура)

на тема: „ПЕРСПЕКТИВИТЕ ПРЕД СПИСАНИЕТО КАТО МЕДИЙНА ПЛАТФОРМА ВЪВ ВРЕМЕ НА ТРАНСФОРМАЦИИ НА ХАРТИЕНАТА ПРЕСА. СТРАТЕГИИ НА КАЧЕСТВЕНИТЕ БЪЛГАРОЕЗИЧНИ СПИСАНИЯ В НАЧАЛОТО НА 21. ВЕК“

от ПРОФ. Д-Р ВЕСЕЛИНА ВЪЛКАНОВА

ИНФОРМАЦИЯ ЗА ДОКТОРАНТА

Панайот Красимиров Стефанов е зачислен като редовен докторант в Катедрата „Пресжурналистика и книгоиздаване“ на 20 юли 2020 г. с научен ръководител доц. Георги Лозанов. Докторантът е изпълнил дейностите по индивидуален план, положил е успешно изпита по специалността, отчислен е с право на защита на 20.07 2023 г. На 25 март 2024 г. е открита процедура по предварително обсъждане на дисертационния му труд на тема „ПЕРСПЕКТИВИТЕ ПРЕД СПИСАНИЕТО КАТО МЕДИЙНА ПЛАТФОРМА ВЪВ ВРЕМЕ НА ТРАНСФОРМАЦИИ НА ХАРТИЕНАТА ПРЕСА. СТРАТЕГИИ НА КАЧЕСТВЕНИТЕ БЪЛГАРОЕЗИЧНИ СПИСАНИЯ В НАЧАЛОТО НА 21. ВЕК“.

Докторантът убедително защити дисертационния си труд на предварително обсъждане в разширения състав на катедрата „Пресжурналистика и книгоиздаване“ на 09.05.2024 г., а в постапробационната фаза трудът беше добросъвестно преработен, препоръките на рецензентите

– съобразни, вследствие на което придоби научно по-убедителен и завършен вид.

Панайот Стефанов е магистър на СУ „Св. Кл. Охридски“, завършил е бакалавърска програма по журналистика във ФЖМК. Професионалният му опит от 2015 г. е свързан със сп. „032“, на което е издател и главен редактор. Колегата е носител на редица професионални отличия като наградата в конкурса „Чиста журналистика“ на Dir.bg, отличие в проекта „40 до 40“ на Дарик радио - категория „Медии и комуникации“ и др.

ИНФОРМАЦИЯ ЗА ДИСЕРТАЦИЯТА И АВТОРЕФЕРАТА

Дисертационният труд „ПЕРСПЕКТИВИТЕ ПРЕД СПИСАНИЕТО КАТО МЕДИЙНА ПЛАТФОРМА ВЪВ ВРЕМЕ НА ТРАНСФОРМАЦИИ НА ХАРТИЕНАТА ПРЕСА. СТРАТЕГИИ НА КАЧЕСТВЕНИТЕ БЪЛГАРОЕЗИЧНИ СПИСАНИЯ В НАЧАЛОТО НА 21. ВЕК“ е с общ обем от 313 страници (включително библиография и приложения), структурирани в увод, пет глави, заключение, библиография и приложение. Библиографията включва общо 204 източника, от които 106 на кирилица и 98 на латиница, проведено е собствено емпирично изследване по метода на полустандартизираното интервю с отворени въпроси и изследване на случай, включени са 1 таблица, 11 диаграми и 4 изображения.

По темата на дисертацията Панайот Стефанов е посочил свои публикации на три статии в научни сборници и продължаващи издания с научно рецензиране, с което удовлетворява изискванията за комуникиране на резултатите от научните изследвания за ОНС „доктор“.

Авторефератът, приложен към документацията по защитата, е с обем 26 страници и представя дисертационния труд чрез описание и анализ на: актуалността на темата, обекта и предмета на изследването, целите и задачите му; работните хипотези; методологията; необходимите

ограничения; съдържанието и основните акценти. Тук авторът дава основните обобщения; извежда проблеми и формулира стратегическите перспективи пред медийните платформи. Авторефератът е адекватен на дисертацията, отразява по същество структурата, подхода и основните обобщения и отговаря на изискванията за автореферирание на дисертационен труд.

ПРЕЦЕНКА НА АКТУАЛНОСТТА НА ПРОБЛЕМА

Във време на феноменално трансформиране на съдържанията от аналогови в компютърно четими, на преобразуване на средата и медиите, отчитаме предимствата на дигиталния обрат, увеличаващ съществено комуникативния капацитет на медиите, носещ потенциални възможности за интегриране в мрежи, за оперативна съвместимост, за открит достъп до информация и за ефективна обработка на информация чрез нови възможности за съхранение и анализ на данни.

От своя страна, социалните медии като „технологии за осигуряване на пространство за задълбочено социално взаимодействие, формиране на общности и справяне със съвместни проекти“ (по Axel Bruns и Mark Bahnisch), добавят капацитет, възможности за връзка, участие, могат да подобряват комуникацията и вътре, и навън, генерират групи по интереси, улесняват „социалното сближаване“, откритостта и откриваемостта на съдържанията, мотивират активното ангажиране на аудиторията.

Конвергентните модели на комуникация, при които една медия е всички медии, създава новата медия – хибридна по своя характер и системна като функциониране, приемаща технологии със специфично предназначение (по Peter John Chen) и развиваща се в дигиталната среда. В комплексните процеси на дифузни въздействия на цифровизацията върху медиите, които катализират промените и динамичните развития на медийната среда, във

Време на сложни социокултурни трансформации, медийните формати претърпяват радикални преобразования с всички последици върху съдържанията, рецепцията, аудиторията и с активното ѝ участие върху всички процеси на преконфигуриране на комуникационните модели.

Във време на глобализация, на масовизация и унификация, на еkleктика и на излишество – има територии на Вкуса и Въображението, територии на Влияние, мотивиращи и вдъхновяващи своите публики, въздействащи върху света около нас. Списанията винаги са били едни от най-креативните територии на пресата и това е в природата на тази медия с вече близо 350-годишна история, вече развиваща се в хибридна среда.

Пред нас е една дисертация, която си поставя амбициозната задача да изследва да анализира тенденциите, проблемите, стратегическите перспективи пред качествените български списания в светлината на значителните трансформации на медиите и печатната журналистика в първите десетилетия на XXI век. В кардинално променената парадигма на традиционните медии едно подобно изследване, посветено на качествената преса и на нейните трансформации, на авторската интерпретативна журналистика през обществено-политическите списания, на медийните влияния и на критическите функции на този сегмент преса в публичността е актуално и важно. Не са много разработките, посветени на темата, във фокуса на професионалното и академично внимание все по-често попадат по „вирални“ обекти, свързани с онлайн комуникацията и интернет културата.

Затова академичните усилия на автора, посветил години след дипломирането си на издателска и редакторска работа върху сп. „032“, да разтвори „блендата“ на своите занимания и да се насочи и научно към полето на списанието и неговите развития, на интерпретациите и изследванията върху развитието на традиционната медия в дигитална среда, заслужават адмирации.

ПРЕЦЕНКА НА ПРИНОСИТЕ НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Докторантът си поставя за цел да установи „актуалните стратегически проблеми и перспективи пред българските потребителски списания“ (с.9), за да бъде постигнато научно аргументирано предложение за „реализация“ на медийната платформа. В дисертацията са набелязани основни задачи, чието изпълнение е свързано с проверка на формулираните хипотези. За постигане на целите авторът е избрал методологията на: теоретичен обзор, методи за пряко наблюдение, дискурс анализ, направени са синхронни и диахронни анализи, проведено е емпирично изследване по методите на полу-стандартизирано интервю и case study.

В първата глава на дисертацията „СПИСАНИЕТО КАТО МЕДИЙНА ПЛАТФОРМА“ докторантът си поставя задачата да проследи сравнително кратката история на списанията, навсякъде в дисертацията наричани „медийната платформа“, и то в широк обхват – от зараждането на гражданската публичност, диахронно са разгледани развитието на списанията през индустриалната епоха, между двете световни войни и през XX век. Авторът изяснява понятия и формулира дефиниция на списанието, основавайки се на основни критерии и принципи излага съществуващи класификации на списанията, припознавайки информационно-функционалната класификация като работеща и придържайки се към нея. Авторът претендира изследването на предмета да е „холистично“ през три „дименсии“: съдържание, вещ и бизнес. Напълно подкрепям възприетия от Панайот Стефанов като легитимен термин за този типологичен вид медии да бъде „интерпретативна журналистика“, както и линията на изследване на съдържанието да преминава не само през вербалния, но и през визуалния език на медията.

Така, чрез този теоретичен обзор авторът очертава комплексната природа на списанията, „проблематизирани през преплитането на

икономическата и публицистичната рационалности“ (с.225). Трябва да отбележа, че тук са демонстрирани изследвателските възможности и умения за научна интерпретация по темата на дисертацията на базата на теоретични натрупвания и експертни познания върху изследвания проблем с неговите страни, връзки и закономерности.

Втората глава, назована лаконично „КАЧЕСТВЕНА ЖУРНАЛИСТИКА“, се насочва към изследване и обзор на основните теории и концепции за качествената журналистика, макар класическата дихотомия качествена-масова преса да се базира всъщност на новинарската журналистика. С амбицията да подложи на критичен анализ или поне на съмнение „доминантните нормативни изисквания“ (с.88), както авторът нарича основните функции на журналистиката в демократичната публичност и да открие „хоризонт за преговаряне на журналистически конвенции“, в тази глава е установена определена „неполитическа полезност“ (с.226) и др. характеристики на журналната преса като „емоционална плътност“, които са в състояние да привличат и насочват публиките към актуалната събитийност и дневния рег на обществото.

На базата на 8 базови индикатори авторът разработва адаптирана към предмета методика за дефиниране и категоризация на списанията от изследваната типологична група.

В същинската за доказване на тезите трета глава на дисертацията „ТРАНСФОРМАЦИИ НА ХАРТИЕНАТА ПРЕСА“ фокусът е върху трансформациите на списанията през десетилетията – от тяхното възникване до дигиталната ера, като анализът върви през технологичния трансфер и рефлексите, които той има върху публикуването на списания, върху тяхната дистрибуция и икономика. Тук авторът въвежда идеята за „хартиения премиум“ в перспективата на

традиционната медийна публичност, публицистично-взискателната преса и нейната подбрана публика.

Решаващи за доказване на тезите са резултатите от изследване в четвъртата глава на дисертацията „СТРАТЕГИИ НА КАЧЕСТВЕНИ БЪЛГАРОЕЗИЧНИ СПИСАНИЯ ПРЕЗ 21. ВЕК“, в която са изведени тенденциите в развитието на списанията от изследваната типологична група, анализирани са политически, социокултурни, икономически фактори, формирали развитието на списанията след промяната и особено в първите десетилетия на XXI век. В медийната концентрация и в неясната собственост на медиите авторът търси причините за състоянието на пресата в България. Чрез емпирично проучване по метода на полустандартизирано интервю с медийни професионалисти Панайот Стефанов прави обобщения не само за спецификите на списанието като медийна платформа, но за механизмите за финансиране и за разбирането за качествена журналистика сред респондентите. На базата на изследването, в самостоятелна глава, са изведени проблеми, разгледани в социален контекст, обобщени са перспективите и възможностите на списанията да се обърнат към нови публики.

КАЧЕСТВА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

В разработката са демонстрирани професионалната рефлексия на докторанта и трайният му интерес към изследователското поле, на което се е посветил.

Текстът се чете с интерес и лекота, налице е подчертана аналитичност. Задачите на изследването са точно и конкретно формулирани, научният проблем е заявен в увода, формулирани са ясни научни хипотеза, направените предположения и въпроси методично се изследват и доказват в главите. Библиографията е точна и прецизна. Частите са логически и смислово

свързани. Изследването и тезите са оригинални и авторски. Получените резултати са описани и анализирани изчерпателно, доказано е изпълнението на поставените задачи.

Дисертацията представлява определен принос към изследваната област. Изследването и тезите са оригинални и авторски, докторантът е демонстрирал високо ниво на критично мислене към изследвания проблем. Определен превес в дисертацията има емпиричното научно изследване.

ВЪПРОСИ:

- Какви са основанията списанията – предмет на изследването, да бъдат детерминирани като потребителски?
- Какви са основанията списанието да се разглежда като „медийна платформа“? Терминът е в обращение основно със значение, свързано със социални медийни платформи, с интерактивни технологии, които улесняват създаването, споделянето и събирането на съдържание и други форми на изразяване чрез виртуални общности, мрежи, социални медийни услуги и се дефинира главно с интерактивно участие.
- Една от основните глобални тенденции в дигиталната среда е експлозията на формати и канали, които издателите могат да използват, за да достигнат до потребителите. Какви са доминиращите практики на световните качествени списания да ангажират нови аудитории – отвъд текста и изображенията, отвъд притежаването и управлението на уеб сайтове? Има ли „заемки“ от новинарската журналистика в изследваната типологична група за създаване и „миксиране“ на по-уникално и специализирано съдържание и ако да, кои са преобладаващите?

ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

Настоящият дисертационният труд има определен принос в изследванията по обществени комуникации и информационни науки, по медиазнание, пресжурналистика, типология на списанието, масова култура.

Изведените по-горе приноси моменти на изследването ми дават основания ДА ПОДКРЕПЯ ПРЕД УВАЖАЕМИТЕ ЧЛЕНОВЕ НА НАУЧНОТО ЖУРИ ПРИСЪЖДАНЕТО НА ОБРАЗОВАТЕЛНАТА И НАУЧНАТА СТЕПЕН „ДОКТОР“ ПО 3.5. ОБЩЕСТВЕНИ КОМУНИКАЦИИ И ИНФОРМАЦИОННИ НАУКИ – ДОКТОРСКА ПРОГРАМА „МЕДИИ И КОМУНИКАЦИИ“ (МАСОВА КУЛТУРА) НА ПАНАЙОТ КРАСИМИРОВ СТЕФАНОВ ЗА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД НА ТЕМА: „ПЕРСПЕКТИВИТЕ ПРЕД СПИСАНИЕТО КАТО МЕДИЙНА ПЛАТФОРМА ВЪВ ВРЕМЕ НА ТРАНСФОРМАЦИИ НА ХАРТИЕНАТА ПРЕСА. СТРАТЕГИИ НА КАЧЕСТВЕНИТЕ БЪЛГАРОЕЗИЧНИ СПИСАНИЯ В НАЧАЛОТО НА 21. ВЕК“.

Проф. д-р Веселина Вълканова

23.8.2024 г.